

Drifts rutiner för lekplatser



Vägledning för drift av lekplats i offentlig miljö



HAGS®

hags.se | order@hags.com | 0380 473 00

Vägledning för drift- och underhåll av lekplatser

Alla barn har rätt till lek, vila och fritid i en stimulerande, trygg och lämplig miljö. Detta oavsett var man bor, vem man är eller om en funktionsnedsättning gör det svårt att få dessa grundläggande behov uppfylla. Att springa, hoppa, leka tillsammans och vistas utomhus är extra viktigt i den tid vi nu lever i med många stillasittande aktiviteter som lockar.

Forskning visar att lek och rörelse i unga år är mycket viktigt för hur vi skall må senare i livet. Friytor för lek och annan utevistelse är viktigt när vi planerar vår utemiljö, på skolgården, i bostadsområdet eller på den allmänna platsen. Att barn skall kunna vistas i en trygg och rimligt säker miljö är idag en självklarhet.

Lekplatsen är ett område där barn har möjlighet att testa sina förmågor och där eventuella missöden inte skall behöva leda till allvarliga skador. Det är vårt ansvar som vuxna att se till att detta inte sker. Barn måste få en möjlighet att pröva sina förmågor och upptäcka sina begränsningar genom lämpliga utmaningar, det är en viktig del i lärandet för livet. Att ett litet misstag eller missöde kan leda till ett skrubbsår eller en stukad fot får vi dock räkna med. En lekplats ska vara utformad så att barn skyddas mot kända faror som sannolikt kan utgöra en allvarlig skada.

Plan-och bygglagen SFS 2010:900 (PBL)

Lekredskap och annan utrustning som installeras på tomter och allmänna platser skall enligt PBL underhållas så att risken för olycksfall begränsas. Dessutom anges att tomter och allmänna platser ska utformas så att de är tillgängliga för och kan användas av personer med nedsatt rörelse eller orienteringsförmåga. Mark och/eller fastighetsägare ansvarar för att underhåll utförs och att krav på tillgänglighet efterlevs.

Boverkets byggregler (BBR)

Gäller vid nybyggnation eller stora förändringar av lekplatser.

Det anges i BBR att: "Fasta lekredskap ska anordnas så att risken för personskada begränsas. Underlaget till gungor, klätterställningar och dylika redskap ska vara stötdämpande och i övrigt så utformat att personskador vid en olycka begränsas". SS-EN 1176 ska beaktas vid utformning av lekplatser.

Produktsäkerhetslagen SFS 2004:451 (PSL)

Lagen syftar till att säkerställa att varor och tjänster som tillhandahålls inte orsakar skada på person. Varor och tjänster som tillhandahålls skall vara säkra. En vara som uppfyller en antagen standard anses vara säker. Lekredskap på en lekplats är ett exempel på en vara.

Svensk standard för lekredskap, SS-EN 1176 och SS-EN 1177

Används vid säkerhetsbesiktning och riskbedömning av lekredskap, detta för att kontrollera att lekredskap och ytbeläggningar på lekplatsen är säkra vid användning. Att ägaren (driftansvarig) har fungerande system för rutinmässigt underhåll samt avhjälpan underhåll vid upptäckt av fel eller brister på lekredskap eller ytbeläggning på lekplatsen.

Den gällande utgåvan av SS-EN 1176 och SS-EN 1177 används alltid vid denna bedömning oavsett när ett lekredskap installerades. Redskap som uppfyller SS-EN 1176 anses uppfylla krav i lagstiftning.



Drift av Lekplatser

Driftansvarig

Ägaren eller den som är utsedd till driftansvarig ska verkställa att fastställda rutiner för drift- och underhåll för lekplatsen följs och upprätthålles.

Besiktningar ska ligga till grund för förebyggande och avhjälpande underhåll.

All dokumentation som rör utformning/design, konstruktion av lekredskap, installation, besiktnings och provrapporter samt drift- och underhålls dokumentation ska sparas och finnas tillgänglig.

Vid skapande av rutiner för drift- och underhåll ska den information som leverantör av lekredskap och ytbeläggning lämnar ingå. Även lokala förhållanden eller andra omständigheter som kan påverka den nödvändiga underhållsfrekvensen skall beaktas.

Platser utsatta för stort slitage eller skadegörelse behöver givetvis tätare tillsyn.

Driftansvarig ska regelbundet utvärdera effekten för utförda säkerhetsåtgärder och om det är nödvändigt ändra de rutiner som kan krävas på grund av förändrade omständigheter.

Alla personer och personal som hanterar frågor om lekplatser, allt ifrån design, projektering, montering eller drift- och underhåll ska ha lämplig kompetens för uppgiften.

Förändringar av redskaps- eller konstruktionsdelar som kan påverka den grundläggande säkerheten för lekredskapet bör endast utföras efter konsultation med tillverkaren eller en kompetent person.

Incident / olycksfalls rapport

Det bör finnas skriftliga rutiner som ska följas vid olyckor, brand och liknande. Information om olyckor som når driftansvarig ska registreras på en incident och olycksfallsrapport.

Exempel på en sådan rapport finns att ta del av från **HAGS Aneby AB**.

Utformning av en lekplats

Vid planering av en ny lekplats ska framtida drift- och underhåll beaktas. Vid val av material är det väsentligt att redan från början tänka på hur underhåll kommer att utföras och vilka resurser som finns till förfogande. Vid val av material så är miljö- och hållbarhets faktorer och hur framtida kassering av uttjänta lekredskap eller ytbeläggningar ska utföras en central fråga redan vid gestaltning av en ny lekplats.

Vem är lekplatsen till för? Vilka åldrar på barn vänder vi oss till? Tillträde och möjlighet för personer med funktionsnedsättningar att nyttja området?

Att ta del av det förhandsmaterial som tillverkare av lekredskap och ytbeläggningar tillhandahåller ger värdefull information i dessa frågor.

Finns andra typer av aktiviteter i närheten som t.ex. utegym, multisport eller parkouranläggningar så ska de separeras från lekredskapen eftersom dessa kan omfatta större risker för barn om de skulle använda utrustningen på ett "felaktigt" sätt. Information om separation av olika typer av utrustningar finns att läsa i en teknisk rapport **SIS-CEN/TR 16879**.

Standarder som kan användas som referensmaterial:

SSEN 1176 Lekredskap
 SSEN 16630 Utegym
 SSEN 16899 Parkour
 SSEN 15312 Multi-Sport
 SSEN 14974 Hjulsporter

Installation av lekredskap och ytbeläggningar

Allmänt för installation, rivning eller ändring av lekplatser

Oavsett typ av lekredskap eller ytbeläggning så ska alltid de av tillverkaren tillhandahållna anvisningarna följas under alla steg av installationen. Om en tillverkare har ett högre krav än vad en gällande standard anger, då gäller tillverkarens högre krav. Nationella eller lokala bygg- och säkerhetsföreskrifter ska även de följas.

All nödvändig information sammanställas innan installationen påbörjas. Viktiga punkter är; placering inom det valda området, utrymmesbehov, förankringsdjup, fallhöjder, val av ytbeläggning. Säkerställ att sluttningar, murar, byggnader, vegetation mm inte kommer att påverka redskapens utrymmesbehov. Bedömning av befintliga markförhållandena och eventuellt behov av dränering för de ytor och områden som omfattas.

Beroende på framkomlighet för transporter till och från arbetsområdet kan olika lösningar för installationen komma att krävas.

Behov av maskinell hjälp, exempelvis för urschaktning, tunga lyft, transporter mm.

Innan arbete påbörjas ska en analys av de risker som finns kopplade till bygg och anläggningsarbetet i projektet göras. Viktig information finns att inhämta från **Arbetsmiljöverket**.

Arbetsområdet säkras mot tillträde för allmänheten och i övrigt följa de krav som ställs på bygg- och anläggnings, arbeten. Utförande av arbete som kan äventyra säkerheten för personal och användare ska givetvis undvikas då anläggningen är i drift.

Alla arbeten ska utföras av person eller personal med lämplig kunskap inom respektive yrkesområde. Utbildning kan bli nödvändig.

Vid färdigställande av ny lekplats eller efter betydande förändringar av lekredskap eller ytbeläggning, ska en installationsbesiktning utföras av en kompetent person för att fastställa den övergripande säkerhetsnivån. Det rekommenderas att fastställa redskapets fundament, höjder, områden etc. före installation av ytbeläggningen.

Exempel på sådana förändringar är:

- Ändringar och renovering av redskap eller dess placering;
- Konstruktions förändringar på redskap, t.ex. genom att lägga till nya plattformar, stolpar etc.

Ändring eller modifiering av lekredskap eller ytbeläggningar

Ändring av redskap som kan påverka grundläggande säkerhetskrav bör endast utföras efter samråd med tillverkaren eller annan kompetent person inom området. I vissa fall kan det vid ändring av lekredskap krävas ett nytt produktcertifikat eller att en certifieringsbesiktning av redskapet sker på plats, i detta fall ska detta inkluderas i original dokumenten. Dessa produktcertifieringar eller produktcertifikat bör utfärdas av ett tredje parts Certifierings organ/företag.

Besiktning av lekplatser

Ägaren eller utsedd driftansvarig ska upprätta ett system för säkerhetshantering av lekplatsen.

Drift- och underhållsplanen ska innehålla rutiner för återkommande besiktning av lekredskap och ytbeläggningar. Frekvensen varierar beroende på var lekplatsen är placerad, hur mycket den används m.m. Detta fastställs i det system som ska finnas för att lekplatsens övergripande säkerhetsnivå skall vara acceptabel.

För att förhindra olyckor ska driftansvarig säkerställa att ett lämpligt system finns och underhålls för varje lekplats. Detta bör minst innehålla en lista över lekredskap som ska besiktigas samt metoderna för utförande av besiktningar.

Ytbeläggningar kan kräva ett separat system, inklusive återkommande verifikation som påvisar överensstämmelse med dess stötdämpande egenskaper i relation till den fria fallhöjden för lekredskapen. Detta kommer att variera beroende på typ av material, lösfylld material eller nivåstabila ytbeläggningar.

Utförda besiktningar ska ligga till grund för förebyggande och avhjälpande underhåll. Den årliga besiktningen eller installationsbesiktningen ska utföras av en oberoende person, dvs. en kompetent person som inte varit direkt involverad i installationen och som inte är ansvarig för eventuella korrigeringsarbeten eller kostnader.

När lekredskap är beroende av endast en stolpe för dess stabilitet, ska särskild uppmärksamhet ägnas åt underhåll genom övervakning av dess förslitning och, om nödvändigt, rivning av redskapet innan det uppnått slutet på dess livslängd.

Om allvarliga fel identifieras så ska detta utan dröjsmål meddelas den som har driftansvar och redskapet säkras mot tillträde och användning.

Där en del av ett redskap tas bort ska förankringar eller fundament som är kvar avlägsnas eller säkras och det aktuella området göras säkert.

SS-EN 1176-1 och 7 anger fyra typer av besiktning som rutinmässigt ska utföras :

a. Installationsbesiktning, innan en lekplats öppnas för allmänheten

besiktning som vanligen genomförs innan en lekplats öppnas upp för allmänheten, vars syfte är att bedöma redskapet och dess omgivning för att fastställa lekplatsens övergripande säkerhetsnivå

b. Rutinmässig visuell besiktning, minst 1 gång per vecka

besiktning avsedd att identifiera uppenbara faror som kan uppstå till följd av normal användning, vandalisering eller väderförhållanden, med den frekvens som anges av driftansvarig, vanligen minst en gång per vecka.



Besiktning av lekplatser

c. Funktions besiktning, 4-12 gånger per år

besiktning, mer detaljerad än rutinmässig visuell besiktning, för kontroll av redskapets funktion och stabilitet; Denna besiktning ska utföras med 1 till 3 månaders mellanrum, eller enligt tillverkarens anvisningar. Frekvensen varierar beroende på mängd användare och intensiteten i användningen på lekplatsen.

Typiska kontroll punkter är infästningar och förbindningar, slitage på rörliga redskapsdelar, ytbeläggningar, fundament och stolpar i mark, förekomst av röta eller rost på bärande delar av redskapen.

Denna typ av besiktning ska utföras av person med för uppgiften relevant kompetens. Därför kan utbildning av personal bli nödvändig.

HAGS Academy, Grundutbildning och Fördjupningsutbildning, läs mer på www.hags.se.

d. Årlig besiktning

Besiktning med avsikt att fastställa den övergripande säkerhetsnivån för lekredskap och lekytor med stötdämpande ytbeläggningar i sin helhet enligt de krav som ställs i **SSEN 1176, PBL, PSL, BBR och Ordninglagen**.

Vid bedömning av stötdämpande ytbeläggningar så krävs att dokumentation och utförda tester finns tillhands för att kunna bedöma att "tillräcklig stötdämpande förmåga" uppfylls på platsen.

Driftansvarig kan behöva att tillkalla person med specialkompetens för provning av ytbeläggningar.

Vid den årliga besiktningen skall även dagvattenbrunnar kontrolleras ur ett barnsäkerhets perspektiv samt eventuella staket och grindar på lekplatsen eller i dess omedelbara närhet.

Det är viktigt att bestämma den fysiska omfattningen och vad som i övrigt ingår i den årliga besiktningen, och att detta fastställs mellan driftansvarig och den person som utför besiktningen genom ett skriftligt kontrakt. Detta för att inte oklarheter eller tvister angående besiktningens omfattning skall uppstå mellan parterna i efterhand.

HAGS rekommenderar att årlig besiktning och installationsbesiktning utförs av en **Certifierad besiktningsman**, certifierad genom ett ackrediterat certifieringsorgan. I dagsläget finns en ackrediterad aktör inom området i Sverige, **SERENO Certifiering AB**.

Kontakta SERENO Certifiering AB eller HAGS Aneby AB om du vill få kontakt med en oberoende Certifierad besiktningsman i ditt område av landet.

Standard samling SS-EN 1176 & SS-EN 1177 finns att beställa från HAGS Aneby AB
Se även HAGS digitala verktyg "HAGS Inspektion" www.hags.se



Underhåll och skötsel av lekplatser

Rutinmässigt underhåll

För att kunna upprätthålla en grundläggande acceptabel säkerhetsnivå för lekplatser så ska driftansvarig upprätta, implementera och vid behov korrigera drift- och underhållsplanen för rutinmässigt underhåll av lekredskap och ytbeläggningar. Eftersom besiktningar är grunden för förebyggande och avhjälpande underhåll bör drift- och underhållsplanen ta hänsyn till innehållet i de aktuella besiktningsrapporterna. Vid framtagande av en plan ska ta hänsyn till lokala förhållanden och tillverkarens instruktioner som kan påverka den nödvändiga frekvensen.

Det rutinmässiga underhållet av lekredskap och ytbeläggning ska bestå av förebyggande åtgärder för att upprätthålla deras säkerhetsnivå. Sådana åtgärder bör minst omfatta:

- efterdragning av infästningar;
- underhållsmålning och efterbehandlingar av redskapens ytskikt;
- underhåll av stöddämpande ytbeläggningar;
- smörjning av lager;
- renhållning;
- avlägsnande av glasskärvor, annan nedskräpning eller föroreningar
- märkning av redskap för att markera nivån för lösfillnadsmaterial;
- påfyllning av löst fillnadsmaterial upp till korrekt nivå;
- att fritt utrymme och fallutrymme är fria från hinder.

Avhjälpande underhåll

Avhjälpande underhåll ska omfatta åtgärder för att avhjälpa fel eller för återställande av nödvändig säkerhetsnivå för lekplatsen. Sådana åtgärder kan omfatta:

- utbyte av infästningar/fästelement;
- svetsning eller reparationer genom svetsning;
- utbyte av slitna eller defekta delar av redskapet;
- utbyte av defekta konstruktions komponenter;
- utbyte / reparation av defekta stöddämpande ytbeläggningar.

Hänvisningskylt - Allmänna säkerhetsåtgärder

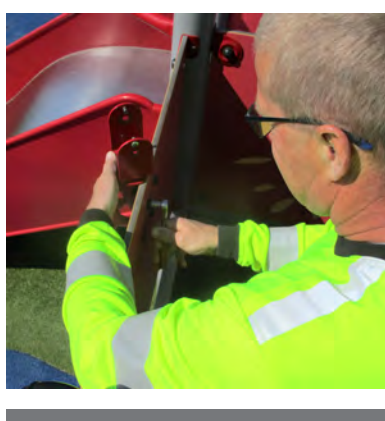
På alla lekplatser ska det finnas minst en tydlig och synlig skylt. Driftansvarig klargör hur många skyltar som det kan finnas behov av. Denna skylt skall minst ge följande information:

- allmänt telefonnummer för nödsituationer;
- kontaktuppgifter till underhållspersonal kan t.ex. vara telefonnummer, e-post eller hemsida;
- lekplatsens namn;
- lekplatsens adress eller GPS-koordinater;
- annan relevant lokal information, där så är tillämpligt.

Har du frågor om våra produkter eller önskar råd eller upplysningar kontakta oss www.hags.se



Vägledning för drift av lekplats i offentlig miljö



HAGS®

hags.se | order@hags.com | 0380 473 00



© Hags Play AB. All rights reserved. Hags Play AB is a division of PlayPower, Inc.